

คู่มือการปฏิบัติงาน

เจ้าหน้าที่ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ส่วนกฎหมาย สำนักมาตรฐานการป้องกันสาธารณภัย
กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
กระทรวงมหาดไทย

คู่มือการปฏิบัติงาน เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ส่วนกฎหมาย สำนักมาตรการป้องกันสาธารณภัย
กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
กระทรวงมหาดไทย

คำนำ

พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ กำหนดให้ผู้อำนวยการทุกระดับมีอำนาจแต่งตั้งเจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในพื้นที่ต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด กระทรวงมหาดไทยจึงได้ออกระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๓ เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว

ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย สำเร็จลุล่วงไปด้วยความเรียบร้อย ส่วนกฎหมาย สำนักมาตรการป้องกันสาธารณภัย กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จึงได้จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยยึดระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๓ ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับความหมายทั่วไปของคำว่าเจ้าพนักงาน คุณสมบัติของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจแต่งตั้ง อำนาจหน้าที่ และผลของการเป็นเจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เพื่อให้เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ทำความเข้าใจบทบาทอำนาจหน้าที่ และอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิบูลย์ สก.

(นายวิบูลย์ สงวนพงศ์)

อธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

สารบัญ

	หน้า
บทที่ ๑ การแต่งตั้งเจ้าพนักงาน	๑
๑. ความเป็นมา	๑
๒. ความหมาย	๑
๓. คุณสมบัติของเจ้าพนักงาน	๒
๔. ผู้มีอำนาจแต่งตั้งเจ้าพนักงาน	๔
๕. การแต่งตั้งเจ้าพนักงาน	๕
๖. การสิ้นสุดลงของความเป็นเจ้าพนักงาน	๕
บทที่ ๒ อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงาน	๗
๑. อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงาน	๗
๒. เขตอำนาจของเจ้าพนักงาน	๑๔
บทที่ ๓ การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน	๑๗
๑. ผู้บังคับบัญชาสั่งการ และควบคุมกำกับดูแล	๑๘
๒. ผู้ให้ความช่วยเหลือเจ้าพนักงาน	๒๑
บทที่ ๔ ความคุ้มครองและบทกำหนดโทษ	๒๓
๑. ความคุ้มครอง	๒๓
๒. บทกำหนดโทษ	๒๖

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก	๓๑
๑. ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์ การแต่งตั้งและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๓	๓๓
๒. ประกาศกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เรื่อง การกำหนดหลักสูตรและการรับรองหลักสูตร การฝึกอบรมเพื่อแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงานป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย	๓๗
๓. ตัวอย่างคำสั่งแต่งตั้งเจ้าพนักงานป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัยตามพระราชบัญญัติป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐	๓๙
บรรณานุกรม	๔๑

บทที่ ๑

การแต่งตั้งเจ้าพนักงาน

๑. ความเป็นมา

พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๗ กันยายน ๒๕๕๐ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดให้มีเจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งพระราชบัญญัติดังกล่าว มีบทบัญญัติให้ยกเลิกพระราชบัญญัติป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. ๒๕๒๒ และพระราชบัญญัติป้องกันและระงับอัคคีภัย พ.ศ. ๒๕๔๒

พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔ ได้กำหนดให้มีเจ้าพนักงานเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว กระทรวงมหาดไทยจึงได้ออกระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๓ และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๗ ตอนพิเศษ ๕๑ ง วันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๕๓ มีผลใช้บังคับวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๕๓

๒. ความหมาย

คำว่า “เจ้าพนักงาน” พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๕ ได้ให้ความหมายไว้ว่า “เจ้าพนักงาน” หมายความว่า ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในพื้นที่ต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัตินี้

ตามความหมายดังกล่าว จึงวางหลักเกณฑ์การเป็นเจ้าของพนักงานได้
๒ ประการ ดังนี้

๑.) ต้องมีการแต่งตั้งโดยผู้มีอำนาจแต่งตั้ง

๒.) เป็นการแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
ในพื้นที่ต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐

ดังนั้น หากไม่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทา
สาธารณภัยแล้ว แม้จะปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
ก็ไม่ใช่เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามพระราชบัญญัติ
ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐

๓. คุณสมบัติของเจ้าพนักงาน

ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและ
การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๓
ข้อ ๕ ได้กำหนดไว้ว่า ผู้ซึ่งจะได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงานป้องกันและ
บรรเทาสาธารณภัยได้ต้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

(๑) เป็นข้าราชการ พนักงานส่วนท้องถิ่น ลูกจ้างประจำ พนักงาน
ราชการ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล หรือसारวัด
กำนัน

(๒) เป็นผู้ที่ปฏิบัติงาน หรือเป็นผู้มีประสบการณ์ด้านการป้องกันและ
บรรเทาสาธารณภัย และเป็นผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรตามที่กรมป้องกัน
และบรรเทาสาธารณภัยกำหนด หรือหลักสูตรอื่นที่กรมป้องกันและบรรเทา
สาธารณภัยให้การรับรอง

(๓) เป็นผู้ที่มีสุขภาพดี และร่างกายแข็งแรง เหมาะสมในการปฏิบัติ
หน้าที่ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ในกรณีที่ไม่มีบุคคลตาม (๑) หรือมีแต่ไม่เพียงพอ และมีความจำเป็น เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ผู้อำนวยการอาจ แต่งตั้งบุคคลอื่นที่มีคุณสมบัติตาม (๒) และ (๓) ให้เป็นเจ้าพนักงานป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย

ดังนั้น บุคคลซึ่งมีคุณสมบัติที่จะได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ปฏิบัติงานได้ ต้องมีคุณสมบัติตามระเบียบฯ ข้อ ๕ ครบทั้ง (๑) (๒) และ (๓) จะขาดข้อใด ข้อหนึ่งไม่ได้

ตามที่ระเบียบฯ ข้อ ๕ (๒) กำหนดคุณสมบัติไว้ว่า ต้องเป็นผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรตามที่กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกำหนด หรือ หลักสูตรอื่นที่กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยให้การรับรองนั้น กรมป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัยได้ดำเนินการออกประกาศกรมป้องกันและบรรเทา สาธารณภัย เรื่อง การกำหนดหลักสูตรและการรับรองหลักสูตรการฝึกอบรม เพื่อแต่งตั้งเป็นผู้ปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ประกาศ ณ วันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๕๓ เพื่อรับรองหลักสูตรการฝึกอบรมและให้การรับรอง หลักสูตรอื่นแล้ว โดยแบ่งเป็นหลักสูตรการฝึกอบรมที่กรมป้องกันและบรรเทา สาธารณภัยกำหนด และหลักสูตรที่กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยให้การ รับรอง (ภาคผนวก ๒)

ส่วนกรณีตามวรรคสองซึ่งกำหนดไว้ว่า กรณีซึ่งไม่มีบุคคลตาม (๑) หรือมีแต่ไม่เพียงพอ นั้น เจตนารมณ์ในการร่างระเบียบฯ ดังกล่าว คณะกรรมการพิจารณาร่างกฎหมายของกระทรวงมหาดไทยมีความเห็น ว่า ในการพิจารณาแต่งตั้งเจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งอาจมีบุคลากรซึ่งมีคุณสมบัติครบถ้วน ที่จะได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ได้ไม่เพียงพอ ดังนั้น เพื่อมิให้เกิดปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน จึงให้ ดุลพินิจผู้อำนวยการในการพิจารณาถึงความจำเป็นเพื่อประโยชน์

ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย แต่งตั้งบุคคลอื่นซึ่งมิใช่บุคคลตาม (๑) แต่เป็นผู้ที่ปฏิบัติงาน หรือเป็นผู้มีประสบการณ์ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรตามที่กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกำหนด หรือหลักสูตรอื่นที่กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยให้การรับรอง เป็นผู้ที่มีสุขภาพดี และร่างกายแข็งแรง เหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ให้เป็นเจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้

๔. ผู้มีอำนาจแต่งตั้งเจ้าพนักงาน

ผู้มีอำนาจแต่งตั้งเจ้าพนักงาน ได้แก่ ผู้อำนวยการ ดังต่อไปนี้

๑.) อธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในฐานะผู้อำนวยการกลาง มีอำนาจแต่งตั้งเจ้าพนักงานให้ปฏิบัติหน้าที่ได้ทั่วประเทศ

๒.) ผู้ว่าราชการจังหวัดในฐานะผู้อำนวยการจังหวัด มีอำนาจแต่งตั้งเจ้าพนักงานให้ปฏิบัติหน้าที่ได้ในเขตจังหวัด

๓.) นายอำเภอในฐานะผู้อำนวยการอำเภอ มีอำนาจแต่งตั้งเจ้าพนักงานให้ปฏิบัติหน้าที่ได้ในเขตอำเภอ

๔.) ผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะผู้อำนวยการท้องถิ่น มีอำนาจแต่งตั้งเจ้าพนักงานให้ปฏิบัติหน้าที่ได้ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่

๕.) ผู้ว่าราชการจังหวัดกรุงเทพมหานครในฐานะผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร มีอำนาจแต่งตั้งเจ้าพนักงานให้ปฏิบัติหน้าที่ได้ในเขตกรุงเทพมหานคร

๕. การแต่งตั้งเจ้าพนักงาน

ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๓ ข้อ ๕ ได้กำหนดไว้ว่า ให้ผู้อำนวยการมีคำสั่งแต่งตั้งเจ้าพนักงาน ดังนั้น การแต่งตั้งเจ้าพนักงานจึงต้องมีการออกคำสั่งแต่งตั้งให้เป็นเจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จึงได้จัดทำตัวอย่างคำสั่งแต่งตั้งเจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ เพื่อให้การแต่งตั้งเจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นไปในแนวทางเดียวกัน โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับรูปแบบของคำสั่ง บทบัญญัติของกฎหมายที่ให้อำนาจในการแต่งตั้ง เขตอำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ และผู้มีอำนาจแต่งตั้ง (ภาคผนวก ๓)

๖. การสิ้นสุดลงของความ เป็นเจ้าพนักงาน

๑.) ขาดคุณสมบัติ ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๓ ข้อ ๕ (๑)

๒.) ผู้อำนวยการมีคำสั่งให้พ้นจากหน้าที่ ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๓ ข้อ ๕ (๒)

บทที่ ๒

อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงาน

เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามที่พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้กำหนดไว้ โดยพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดเงื่อนไขรายละเอียด การใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยไว้เป็นการเฉพาะ ซึ่งเงื่อนไขรายละเอียดของแต่ละเรื่องมีความแตกต่างกัน ดังนั้น เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจะต้องกระทำตามที่พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ บัญญัติให้อำนาจไว้ จึงจะทำให้การกระทำต่าง ๆ ของเจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยได้รับการรับรอง คุ้มครอง และไม่เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย

นอกจากนี้ ในการใช้อำนาจและการปฏิบัติหน้าที่ เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยต้องแต่งเครื่องแบบ ประดับเครื่องหมาย และแสดงบัตรประจำตัวทุกครั้ง เว้นแต่มีเหตุจำเป็นเร่งด่วนอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ทั้งนี้ เครื่องแบบ เครื่องหมาย และบัตรประจำตัวเจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นไปตามแบบที่ระเบียบกระทรวงมหาดไทยกำหนด

๑. อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงาน

อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามที่พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ กำหนดไว้ มีดังต่อไปนี้

๑.๑ การเข้าดำเนินการเบื้องต้นเพื่อระงับสาธารณภัย (มาตรา ๒๔ และระเบียบฯ ข้อ ๑๐ (๑))

เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่ประสบเหตุ สาธารณภัยมีหน้าที่ต้องเข้าดำเนินการเบื้องต้นเพื่อระงับสาธารณภัย แล้วรีบ รายงานให้ผู้อำนวยการท้องถิ่นที่รับผิดชอบในพื้นที่นั้นเพื่อส่งการต่อไป

ในการเข้าดำเนินการเบื้องต้นเพื่อระงับสาธารณภัยนั้น เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยมีอำนาจดำเนินการใด ๆ เพื่อ คู้มครองชีวิตหรือป้องกันภัยอันตรายที่จะเกิดแก่บุคคลได้ ในกรณีมีเหตุจำเป็น อันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ โดยเจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ผู้ประสบเหตุมีอำนาจดำเนินการใด ๆ เพื่อคู้มครองชีวิต หรือป้องกันอันตราย ที่จะเกิดแก่บุคคลตามหลักเกณฑ์มาตรฐานการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และภายใต้เงื่อนไขของสถานการณ์ที่จำเป็นในการป้องกันและบรรเทา สาธารณภัยนั้น และอาจเรียกอาสาสมัคร หรือร้องขอพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจในพื้นที่ช่วยเหลือในการดำเนินการดังกล่าวด้วยก็ได้

เนื่องจากสาธารณภัยอาจเกิดได้ทุกเวลาและสถานที่ การที่ กำหนดให้ผู้อำนวยการต่าง ๆ เป็นผู้ต้องรับผิดชอบในการเข้าดำเนินการ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเสียทุกกรณี ในข้อเท็จจริงไม่อาจจะดำเนินการได้ และในแต่ละพื้นที่ย่อมจะมีเจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอยู่ เพื่อประโยชน์ในการเข้าดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเบื้องต้น ก่อนที่ผู้อำนวยการจะเข้าดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมายต่อไป จึงกำหนดให้เป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่ ประสบสาธารณภัย ที่จะต้องเข้าดำเนินการเบื้องต้นเพื่อระงับสาธารณภัยนั้น

๑.๒ การเข้าไปในอาคารหรือสถานที่ (มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง และ ระเบียบฯ ข้อ ๑๐ (๒))

เมื่อเจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยมีความจำเป็นต้องเข้าไปในอาคารหรือสถานที่ใกล้เคียงกับพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัย เพื่อทำการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยให้ดำเนินการ ดังนี้

(๑) แสดงเจตนาในการเข้าปฏิบัติหน้าที่ต่อเจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคาร หรือสถานที่ก่อน เมื่อได้รับอนุญาตจึงเข้าไปได้ เว้นแต่

(๑.๑) กรณีไม่มีเจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือสถานที่อยู่ในเวลานั้น และปรากฏว่าไม่มีทางเลือกอื่นใดที่จะลดความสูญเสียในชีวิตร่างกายหรือทรัพย์สินของบุคคลอันเนื่องจากเหตุสาธารณภัยนั้น เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเข้าไปในอาคารหรือสถานที่ดังกล่าวได้

(๑.๒) กรณีเมื่อเจ้าของหรือผู้ครอบครองไม่อนุญาตให้เข้าไปในอาคารหรือสถานที่ แต่หากผู้อำนวยความสะดวกซึ่งได้ควบคุมหรือร่วมในการปฏิบัติหน้าที่นั้น เห็นว่ามีความจำเป็นต้องเข้าไปในอาคารหรือสถานที่ดังกล่าว เพื่อทำการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยและสั่งการให้เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเข้าไปในอาคารหรือสถานที่นั้นได้

(๒) กระทำการเท่าที่จำเป็นแห่งการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เพื่อการยับยั้งแก้ไขความเสียหายที่จะเกิดขึ้นโดยใช้ความระมัดระวัง

(๓) เมื่อดำเนินการแล้ว ให้รายงานผู้อำนวยความสะดวกในเขตพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัยนั้นทราบโดยเร็ว

ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยบางกรณีอาจต้องเข้าไปในอาคารหรือสถานที่ที่บุคคลอื่นมีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองอยู่ ซึ่งตามปกติไม่อาจเข้าไปได้เพราะจะเป็นการล่วงละเมิดสิทธิในทรัพย์สินของผู้นั้น เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้กำหนดให้ในกรณีจำเป็นเจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยสามารถเข้าไปในอาคารหรือสถานที่ที่อยู่ใกล้เคียงกับบริเวณที่เกิดสาธารณภัยเพื่อทำการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยได้ แต่การเข้าไปนั้นจะกระทำได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากเจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือ

สถานที่แล้ว เว้นแต่ไม่มีเจ้าของหรือผู้ครอบครองอยู่ในเวลานั้น หรือเมื่ออยู่ภายใต้การควบคุมของผู้อำนวยความสะดวก ก็ให้กระทำได้แม้เจ้าของหรือผู้ครอบครองจะไม่ได้อนุญาต โดยยังคงถือหลักการในเรื่องของกรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครองในอาคารหรือสถานที่นั้นอยู่ และการที่จะเข้าไปได้โดยไม่ต้องได้รับอนุญาตนั้น ก็จะมีได้เฉพาะกรณีจำเป็นหรือกระทำการภายใต้คำสั่งของผู้อำนวยความสะดวกที่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะเข้าไปหรือใช้อาคารหรือสถานที่ใดเพื่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

๑.๓ การสั่งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองขนย้ายทรัพย์สิน หรือการขนย้ายทรัพย์สินนั่นเอง (มาตรา ๒๖ วรรคสอง วรรคสาม และระเบียบฯ ข้อ ๑๐ (๓))

เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยมีอำนาจสั่งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองขนย้ายทรัพย์สินที่อยู่ในอาคารหรือสถานที่ที่อยู่ใกล้เคียงกับพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัยซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดสาธารณภัยได้ง่าย ออกจากอาคารหรือสถานที่ดังกล่าวได้

ในกรณีที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองไม่ปฏิบัติตามคำสั่งให้ขนย้ายทรัพย์สินออกจากสถานที่ดังกล่าว เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยมีอำนาจขนย้ายทรัพย์สินนั้นได้ ตามความจำเป็นแก่การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยเจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยไม่ต้องรับผิดชอบบรรดาความเสียหายอันเกิดจากการกระทำดังกล่าว

ในการขนย้ายทรัพย์สินนั้น เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยต้องขนย้ายทรัพย์สินไปไว้ยังสถานที่ที่ปลอดภัย เมื่อได้ดำเนินการแล้ว และทรัพย์สินดังกล่าวเป็นวัตถุอันตรายหรือสารเคมี ให้ประสานเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐอื่น ๆ ที่มีหน้าที่โดยตรงเพื่อดำเนินการต่อไป

การใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทา

สาธารณสุขตามข้อนี้ เพื่อป้องกันความเสียหายอันอาจเกิดแก่ทรัพย์สิน ในอาคารหรือสถานที่ของเจ้าของหรือผู้ครอบครอง จึงได้กำหนดให้ เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเข้าดำเนินการดังกล่าวได้ โดยไม่ต้องรับผิดชอบบรรดาความเสียหายอันเกิดจากการกระทำดังกล่าว เนื่องจาก ได้มีการแจ้งให้ผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองได้ทราบเพื่อดำเนินการแล้ว

๑.๔ การแจ้งให้ตรวจสอบอาคารหรือสถานที่ (มาตรา ๔๐)

ในกรณีที่เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยพบเห็น ว่าอาคารหรือสถานที่ใดมีสภาพที่อาจก่อให้เกิดสาธารณภัยได้โดยง่าย หรือ มีวัสดุหรือสิ่งของใดในอาคารหรือสถานที่ใด ที่อาจก่อให้เกิดสาธารณภัยได้ ให้แจ้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นทราบ เพื่อตรวจสอบ ตามอำนาจหน้าที่ต่อไป เช่น ตรวจสอบว่า อาคารใดไม่ได้มาตรฐาน หรืออยู่ใน สภาพที่ไม่ปลอดภัยอาจก่อให้เกิดอันตรายขึ้นได้ ก็ให้มีอำนาจแจ้ง เจ้าพนักงานควบคุมอาคารเพื่อทำการตรวจสอบตามกฎหมายควบคุมอาคาร เป็นต้น

๑.๕ การปฏิบัติตามคำสั่งของผู้อำนวยการท้องถิ่น (มาตรา ๒๑)

เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยมีหน้าที่ปฏิบัติตาม คำสั่งของผู้อำนวยการท้องถิ่น ในกรณีเมื่อเกิดหรือคาดว่าจะเกิดสาธารณภัย ขึ้นในเขตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้ว ผู้อำนวยการท้องถิ่นสั่งให้ เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แห่งพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัย ให้ปฏิบัติตามการอย่างหนึ่งอย่างใดตามความจำเป็น ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

๑.๖ การตัดแปลง ทำลาย หรือเคลื่อนย้ายสิ่งก่อสร้าง วัสดุ หรือ ทรัพย์สิน (มาตรา ๒๕ และระเบียบฯ ข้อ ๑๑)

เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยมีอำนาจตัดแปลง

ทำลาย หรือเคลื่อนย้ายสิ่งก่อสร้าง วัสดุ หรือทรัพย์สินของบุคคลใดที่เป็นอุปสรรคแก่การบำบัดบำบัดป้องกันอันตรายได้ตามที่ผู้อำนวยการสั่ง เฉพาะเท่าที่จำเป็นแก่การยับยั้ง หรือแก้ไขความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากสาธารณภัยนั้น ในกรณีที่เกิดสาธารณภัยและภัยอันตรายจากสาธารณภัยนั้นใกล้จะถึง

การตัดแปลง ทำลาย หรือเคลื่อนย้ายสิ่งก่อสร้าง วัสดุ หรือทรัพย์สินของบุคคลใดที่เป็นอุปสรรคแก่การบำบัดบำบัดป้องกันอันตรายดังกล่าวนั้น หากกระทำภายในอาคารหรือสถานที่ของบุคคลอื่นให้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ตามข้อ ๑.๒ โดยอนุโลม และให้กระทำเท่าที่จำเป็นแก่การยับยั้งหรือแก้ไขความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากสาธารณภัย

๑.๗ การจัดให้มีสถานที่ชั่วคราว/การจัดระเบียบการจราจรชั่วคราว/การปิดกั้นมิให้เข้าไปในพื้นที่/การจัดให้มีการรักษาความสงบเรียบร้อย (มาตรา ๒๗ (๑) - (๔) และระเบียบฯ ข้อ ๑๑ (๒))

เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการ

(๑) จัดให้มีสถานที่ชั่วคราวเพื่อให้ผู้ประสบภัยอยู่อาศัยหรือรับการปฐมพยาบาล และการรักษาทรัพย์สินของผู้ประสบภัย

(๒) จัดระเบียบการจราจรชั่วคราวในพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัย และพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(๓) ปิดกั้นมิให้ผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าไปในพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัย และพื้นที่ใกล้เคียง

(๔) จัดให้มีการรักษาความสงบเรียบร้อยและป้องกันเหตุโจรผู้ร้าย

ในการดำเนินการดังกล่าวข้างต้น เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จะดำเนินการเองหรือมอบหมายให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในพื้นที่เป็นผู้ดำเนินการ หรือช่วยดำเนินการก็ได้

๑.๘ การช่วยเหลือผู้ประสบภัยและช่วยขนย้ายทรัพย์สิน (มาตรา ๒๗ (๕) และระเบียบฯ ข้อ ๑๑ (๒))

เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการ มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัย และช่วยขนย้ายทรัพย์สิน ในพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัยและพื้นที่ใกล้เคียง เมื่อเจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินร้องขอ โดยประสานกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในเขตพื้นที่ให้ร่วมปฏิบัติการด้วย สำหรับกรณีการช่วยเหลือผู้ประสบภัยให้ประสานกับองค์การสาธารณกุศลให้ช่วยเหลืออีกทางหนึ่งด้วย

๑.๙ การจัดให้มีเครื่องหมายหรืออาณัติสัญญาณ (มาตรา ๒๗ วรรคสอง)

เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการจะจัดให้มีเครื่องหมายหรืออาณัติสัญญาณเพื่อใช้ในการกำหนดสถานที่หรือการดำเนินการจัดให้มีสถานที่ชั่วคราว การจัดระเบียบการจราจรชั่วคราว การปิดกั้นมิให้เข้าไปในพื้นที่ การจัดให้มีการรักษาความสงบเรียบร้อยตามข้อ ๑.๗ และการช่วยเหลือผู้ประสบภัยและช่วยขนย้ายทรัพย์สินตามข้อ ๑.๘ ก็ได้

๑.๑๐ การสั่งอพยพ (มาตรา ๒๘)

เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยซึ่งได้รับมอบหมายมีอำนาจสั่งอพยพผู้ซึ่งอยู่ในพื้นที่ที่เกิดหรือใกล้จะเกิดสาธารณภัย และการที่ผู้ใดอยู่อาศัยในพื้นที่นั้นจะก่อให้เกิดภัยอันตรายหรือกีดขวางต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ออกไปจากพื้นที่

ดังกล่าวได้ เฉพาะเท่าที่จำเป็นแก่การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

การสั่งอพยพผู้ซึ่งอยู่ในพื้นที่ที่เกิดหรือใกล้จะเกิดสาธารณภัย ออกไปจากพื้นที่ เพื่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ให้ดำเนินการโดย จัดลำดับความสำคัญของกลุ่มผู้่วยทุกพลาภาพ คนพิการ คนชรา เด็ก สตรี ควรได้รับการพิจารณาให้อพยพไปก่อน และต้องคำนึงถึงการจัดให้มีสถานที่ ปลอดภัยและที่อยู่อาศัยชั่วคราวแก่ผู้ประสบภัยและเจ้าหน้าที่ การจัดระเบียบ พื้นที่อพยพให้เหมาะสมเป็นสัดส่วน การจัดระเบียบการจราจรในพื้นที่รองรับ การอพยพด้วย รวมทั้งการนำผู้อพยพกลับไปสู่ที่ตั้งเดิมหากสถานการณ์ภัย ได้สิ้นสุดลงแล้ว

๑.๑๑ การมอบหมายภารกิจหรือจัดสถานที่ให้ (มาตรา ๔๒)

เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่ได้รับมอบหมาย มีอำนาจมอบหมายภารกิจหรือจัดสถานที่ให้องค์การสาธารณกุศลและบุคคล ซึ่งเข้ามาช่วยเหลือการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทา สาธารณภัยในระหว่างเกิดสาธารณภัย ได้ตามที่เหมาะสมสมควร

๒. เขตอำนาจของเจ้าพนักงาน

พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้กำหนดให้มีผู้รับผิดชอบในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในระดับ ต่าง ๆ เพื่อให้การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในแต่ละพื้นที่ที่มีผู้รับผิดชอบ ในการดำเนินการที่ชัดเจนและสามารถเข้าดำเนินการป้องกันและบรรเทา สาธารณภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันต่อสถานการณ์ รวมทั้งจะทำให้ เกิดการดำเนินการอย่างเป็นระบบ และได้มีการกำหนดเขตอำนาจของ เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยไว้ ดังต่อไปนี้

(๑) เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยซึ่งได้รับการแต่งตั้ง จากอธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ในฐานะผู้อำนวยการกลาง

ปฏิบัติหน้าที่ได้ทั่วราชอาณาจักร

(๒) เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากผู้ว่าราชการจังหวัด ในฐานะผู้อำนวยการจังหวัด ปฏิบัติหน้าที่ได้ในเขตจังหวัด

(๓) เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากนายอำเภอ ในฐานะผู้อำนวยการอำเภอ ปฏิบัติหน้าที่ได้ในเขตอำเภอ

(๔) เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะผู้อำนวยการท้องถิ่น ปฏิบัติหน้าที่ได้ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่

(๕) เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากผู้ว่าราชการจังหวัดกรุงเทพมหานคร ในฐานะผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร ปฏิบัติหน้าที่ได้ในเขตกรุงเทพมหานคร

แต่ในกรณีที่เป็นกรณีการดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยภายในเขตทหารหรือที่เกี่ยวข้องกับกิจการ เจ้าหน้าที่ หรือทรัพย์สินในราชการทหาร ต้องเป็นไปตามความตกลงเป็นหนังสือร่วมกันระหว่างผู้อำนวยการจังหวัด หรือผู้อำนวยการกรุงเทพมหานครและผู้บังคับบัญชาของทหารในเขตพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง เว้นแต่เป็นกรณีการสั่งการของนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีในกรณีเกิดสาธารณภัยร้ายแรงอย่างยิ่ง

บทที่ ๓

การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน

การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาสั่งการ และการควบคุมกำกับดูแลของผู้ดำรงตำแหน่ง ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประเทศ มีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน ไม่เกิดความซ้ำซ้อน รวมทั้ง ลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็น เพื่อให้เกิดความรวดเร็ว และคล่องตัวยิ่งขึ้น อำนาจบังคับบัญชาสั่งการ และ ควบคุมกำกับดูแล ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทา สาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ เป็นการกำหนดหลักเกณฑ์ว่าผู้ดำรงตำแหน่ง ใดบ้างมีอำนาจในการบัญชาการสั่งการและสั่งการผู้ใดได้บ้าง ขอบเขตของ อำนาจในการสั่งการมีมากน้อยเพียงใด โดยมีการนำระบบบัญชาการเหตุการณ์ (Incident Command System : ICS) มาใช้เพื่อประโยชน์ในการสั่งการ ควบคุม และประสานความร่วมมือของแต่ละหน่วยงานในการบริหารสถานการณ์ ฉุกเฉิน และเพื่อระดมทรัพยากรไปยังที่เกิดเหตุ

นอกจากนี้ ภัยพิบัติขนาดใหญ่ไม่ได้เกิดขึ้นเป็นประจำทุกวัน การจัดเตรียม อัตรากำลังเจ้าหน้าที่เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ให้เพียงพอสำหรับระงับภัย ขนาดใหญ่ไว้ตลอดเวลา จะเป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณค่าใช้จ่ายของประเทศ ไปโดยใช่เหตุ ด้วยเหตุนี้ การมีผู้ให้ความช่วยเหลือเจ้าพนักงานใน การดำเนินการจัดการสาธารณภัย จึงเป็นเรื่องสำคัญและช่วยลดค่าใช้จ่ายใน เรื่องนี้ลงได้มาก พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ จึงได้กำหนดให้มีการดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในส่วนผู้ที่ ทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือเจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยไว้ด้วย

๑. ผู้บังคับบัญชาสั่งการ และควบคุมกำกับดูแล

พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรีที่ นายกรัฐมนตรีมอบหมาย ผู้บัญชาการ รองผู้บัญชาการ ผู้อำนวยการกลาง ผู้อำนวยการจังหวัด ผู้อำนวยการอำเภอ ผู้อำนวยการท้องถิ่น มีอำนาจ ในการบังคับบัญชาสั่งการ และควบคุมกำกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ดังนี้

๑.๑ นายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย เมื่อเกิดสาธารณภัยร้ายแรงอย่างยิ่ง มีอำนาจในการ

(๑) บังคับบัญชาสั่งการเจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทา สาธารณภัยได้ทั่วราชอาณาจักร

(๒) สั่งการเจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขต องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัย ปฏิบัติการอย่างหนึ่ง อย่างใด ตามความจำเป็นในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(๓) ควบคุมกำกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย ในการดำเนินการ ดังนี้

(๓.๑) การตัดแปลง ทำลาย เคลื่อนย้ายสิ่งก่อสร้าง วัสดุ หรือทรัพย์สินของบุคคลใด ที่เป็นอุปสรรคแก่การบำบัดป้องกันอันตราย เท่าที่จำเป็นแก่การยับยั้งหรือแก้ไขความเสียหายที่จะเกิดจากสาธารณภัยนั้น

(๓.๒) การสั่งอพยพผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัย ซึ่งจะก่อให้เกิดอันตราย หรือกีดขวางต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(๓.๓) การป้องกันมิให้บุคคลใดเข้าไปในพื้นที่ที่เกิดหรือ

ใกล้จะเกิดสาธารณภัย ตามคำสั่งของผู้บัญชาการ รองผู้บัญชาการ ผู้อำนวยการกลาง ผู้อำนวยการจังหวัด ผู้อำนวยการอำเภอและผู้อำนวยการท้องถิ่น

๑.๒ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในฐานะผู้บัญชาการ มีอำนาจดังนี้

(๑) ควบคุมและกำกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทั่วราชอาณาจักรให้เป็นไปตามแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ และตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐

(๒) บังคับบัญชาและสั่งการ เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยได้ทั่วราชอาณาจักร

๑.๓ ปลัดกระทรวงมหาดไทยในฐานะรองผู้บัญชาการ มีอำนาจ บังคับบัญชาและสั่งการเจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยได้ทั่วราชอาณาจักร รองจากผู้บัญชาการ

๑.๔ อธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในฐานะผู้อำนวยการ กลาง มีอำนาจดังนี้

(๑) ควบคุมและกำกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยได้ทั่วราชอาณาจักร

(๒) สั่งการให้เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่มีอำนาจในพื้นที่ ดัดแปลง ทำลาย เคลื่อนย้ายสิ่งก่อสร้าง วัสดุ หรือทรัพย์สินของบุคคลใด ที่เป็นอุปสรรคแก่การบำบัด บัดป้องภัยอันตราย เท่าที่จำเป็นแก่การยับยั้งหรือแก้ไขความเสียหายที่จะเกิดจากสาธารณภัยนั้น

๑.๕ ผู้ว่าราชการจังหวัดในฐานะผู้อำนวยการจังหวัด และผู้ว่าราชการ กรุงเทพมหานครในฐานะผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร มีอำนาจดังนี้

(๑) สั่งการ ควบคุม และกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของ เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตจังหวัดของตนให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐

(๒) สั่งการให้เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตจังหวัด ดัดแปลง ทำลาย เคลื่อนย้ายสิ่งก่อสร้าง วัสดุ หรือทรัพย์สินของบุคคลใด ที่เป็นอุปสรรคแก่การบำบัด บัดป้องภัยอันตราย เท่าที่จำเป็นแก่การยับยั้งหรือแก้ไขความเสียหายที่จะเกิดจากสาธารณภัยนั้น

(๓) สั่งให้เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตจังหวัดปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามความจำเป็นในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

๑.๖ นายอำเภอในฐานะผู้อำนวยการอำเภอ มีอำนาจดังนี้

(๑) สั่งการ ควบคุม และกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของ เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตอำเภอของตนให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐

(๒) สั่งการให้เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตอำเภอ ดัดแปลง ทำลาย เคลื่อนย้ายสิ่งก่อสร้าง วัสดุ หรือทรัพย์สินของบุคคลใด ที่เป็นอุปสรรคแก่การบำบัด บัดป้องภัยอันตราย เท่าที่จำเป็นแก่การยับยั้งหรือแก้ไขความเสียหายที่จะเกิดจากสาธารณภัยนั้น

(๓) สั่งให้เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตอำเภอปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามความจำเป็นในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

๑.๗ ผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะผู้อำนวยการท้องถิ่น มีอำนาจดังนี้

(๑) สั่งการ ควบคุม และกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของ
เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตท้องถิ่นของตนให้เป็นไป
ตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐

(๒) สั่งการให้เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยใน
เขตท้องถิ่น ดัดแปลง ทำลาย เคลื่อนย้ายสิ่งก่อสร้าง วัสดุ หรือทรัพย์สินของ
บุคคลใด ที่เป็นอุปสรรคแก่การบำบัด บัดป้องภัยอันตราย เท่าที่จำเป็นแก่
การยับยั้งหรือแก้ไขความเสียหายที่จะเกิดจากสาธารณภัยนั้น

(๓) สั่งให้เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขต
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของตนปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตาม
ความจำเป็นในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

๒. ผู้ให้ความช่วยเหลือเจ้าพนักงาน

พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้
กำหนดให้มีผู้ที่ทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือเจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทา
สาธารณภัย ดังนี้

๒.๑ อาสาสมัคร

อาสาสมัคร มีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือเจ้าพนักงานในการ
ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยนั้น
บางพื้นที่ด้วยจำนวนอัตรากำลังของเจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
ที่จะปฏิบัติหน้าที่มีไม่เพียงพอ ดังนั้น เพื่อให้เกิดความร่วมมือของประชาชน
ในพื้นที่ พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ จึงได้
กำหนดให้ผู้อำนวยความสะดวกให้มีอาสาสมัครในพื้นที่ที่รับผิดชอบเพื่อปฏิบัติ
หน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยกำหนดให้การบริหารและ
กำกับดูแลอาสาสมัคร การคัดเลือก เครื่องแต่งกาย เครื่องหมาย บัตรประจำตัว
สิทธิ หน้าที่ และวินัยของอาสาสมัคร เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงมหาดไทย

กำหนด และกระทรวงมหาดไทยได้กำหนดเรื่องดังกล่าวไว้ในระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยกิจการอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๓

๒.๒ องค์การสาธารณกุศลหรือบุคคลซึ่งเข้ามาช่วยเหลือการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน

ในระหว่างเกิดสาธารณภัย เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่ได้รับมอบหมาย มีอำนาจมอบหมายภารกิจหรือจัดสถานที่ให้องค์การสาธารณกุศลและบุคคลซึ่งเข้ามาช่วยเหลือการปฏิบัติหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือได้ตามที่เห็นสมควร ซึ่งได้แก่ การดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัย การช่วยขนย้ายทรัพย์สินในพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัยและพื้นที่ใกล้เคียง เมื่อเจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินร้องขอ

๒.๓ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในพื้นที่

เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอาจมอบหมายให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในพื้นที่เป็นผู้ดำเนินการ หรือช่วยดำเนินการในกรณีดังต่อไปนี้ได้

(๑) จัดระเบียบการจราจรชั่วคราวในพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัยและพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(๒) ปิดกั้นมิให้ผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าไปในพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัยและพื้นที่ใกล้เคียง

(๓) จัดให้มีการรักษาความสงบเรียบร้อยและป้องกันเหตุโจรผู้ร้าย

บทที่ ๔

ความคุ้มครอง และบทกำหนดโทษ

การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กฎหมายได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานดังที่กล่าวไว้ในบทที่ ๒ ซึ่งในการใช้อำนาจหน้าที่จะต้องกระทำตามอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมาย กำหนดไว้ จึงจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย และพระราชบัญญัติป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครอง และควบคุมเจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยไว้ ดังนี้

๑. ความคุ้มครอง

พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๓ ได้กำหนดให้ เจ้าพนักงานซึ่งปฏิบัติกรตามหน้าที่ในการป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัยเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และในการ ปฏิบัติการตามหน้าที่ดังกล่าว หากได้ดำเนินการไปตามอำนาจหน้าที่ และ ได้กระทำไปพอสมควรแก่เหตุและมีได้ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ให้ผู้กระทำการนั้นพ้นจากความรับผิดทั้งปวง และในการดำเนินการดังกล่าว หากเกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของผู้ใดซึ่งมิใช่เป็นผู้ได้รับประโยชน์จาก การบำบัดภัยอันตรายจากสาธารณภัยนั้น ให้ทางราชการชดเชยความเสียหาย ที่เกิดขึ้นให้แก่ผู้นั้นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

๑.๑ การเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

คำว่า “เจ้าพนักงาน” นั้น กฎหมายมิได้กำหนดคำนิยามไว้ แต่บุคคลที่เป็นเจ้าพนักงานนั้นมีฐานะนอกเหนือไปจากบุคคลธรรมดา บางประการเนื่องจากผลของอำนาจหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติ ซึ่งมีทั้งผลในทาง

คุ้มครองและผลในทางควบคุมบุคคลผู้เป็นเจ้าของงานนั้น ผลที่ว่านี้จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อเป็นกรณีเกี่ยวเนื่องอยู่ในหน้าที่การงานของผู้นั้น บทกฎหมายที่คุ้มครองหรือควบคุมเจ้าพนักงานจึงมีความหมายเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่การงาน ไม่เกี่ยวไปถึงการกระทำในเรื่องส่วนตัวบุคคลนั้น โดยเฉพาะ

(๑) ผลในทางคุ้มครองเจ้าพนักงาน คือ เจ้าพนักงานจะได้รับความคุ้มครองตามประมวลกฎหมายอาญา หากมีบุคคลใดมากระทำกับเจ้าพนักงานก็จะได้รับโทษทางอาญา เช่น

- การกล่าวดูหมิ่นเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่ หรือเพราะได้กระทำการตามหน้าที่ เป็นความผิดฐานดูหมิ่นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๓๖ ตัวอย่างเช่น พุดว่าตำรวจผู้จับว่า “ตำรวจเฮงชวย ถือว่ามีอำนาจก็ทำไปตามอำนาจ จะต้องให้เจอดีเสียบ้าง” (ฎีกาที่ ๙๖๒/๒๕๐๘) จำเลยพุดตำร้อยตำรวจโท ป. ร้อยตำรวจโท ส. และร้อยตำรวจตรี ช. กับพวกว่า “ไอ้พวกอันธพาล ไอ้พวกฉิบหาย ไอ้มือปืน” ขณะที่ตำรวจเหล่านั้นจะเข้าตรวจค้นบ้านจำเลยตามหมายค้น (ฎีกาที่ ๕๔๗๘/๓๕๓๖)

- การแสดงตนเป็นเจ้าพนักงาน และกระทำการเป็นเจ้าพนักงาน โดยตนเองมิได้เป็นเจ้าพนักงานที่มีอำนาจกระทำการนั้น เป็นความผิดฐานแสดงตัวเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๔๕ ตัวอย่างเช่น นุ่งกางเกงกากี เสื้อคอกลมขาว คาดเข็มขัดหนัง แต่งอย่างตำรวจนอกเครื่องแบบยื่นเรียกให้รถบรรทุกหยุดตรวจ มีตำรวจในเครื่องแบบในรถยนต์ตำรวจทางหลวงใกล้ ๆ กัน เป็นการแสดงตนและทำการเป็นตำรวจทางหลวง (ฎีกาที่ ๒๐๘๘/๒๕๒๗)

(๒) ผลในทางควบคุมเจ้าพนักงาน บทบัญญัติของกฎหมายทางอาญาได้กำหนดการกระทำของเจ้าพนักงานไว้เช่นกันว่า การกระทำใด

เป็นความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการซึ่งจะต้องรับโทษทางอาญา เช่น

- เจ้าพนักงาน เรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ เพื่อกระทำการใดหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่ง ไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่ เป็นความผิดฐานเจ้าพนักงานเรียกรับสินบนตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๙ ตัวอย่างเช่น เจ้าพนักงานจับคนร้ายลักทรัพย์ได้ เรียกเงินจากคนร้ายและปล่อยคนร้ายไป (ฎีกาที่ ๑๕๔/๒๕๐๓) เจ้าพนักงานตำรวจ พบ อ. ขับรถยนต์บรรทุกเกินน้ำหนักตามที่กฎหมายกำหนด ได้จับกุมคนขับรถ ถือว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามตำแหน่งโดยชอบแล้ว เมื่อรับเงินจาก อ. ก็ละเว้นไม่แจ้งข้อความแก่ อ. การกระทำความผิดตามมาตรา ๑๔๙ (ฎีกาที่ ๒๓๔๕/๒๕๓๖)

- เจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต เป็นความผิดฐานตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ตัวอย่างเช่น เป็นเจ้าพนักงานมีอำนาจหน้าที่สืบสวนสอบสวนคดีอาญา ในระหว่างสอบสวนโจทก์ ได้ทำร้ายโจทก์ เพราะโจทก์ไม่ยอมรับสารภาพ ไม่ยอมลงลายชื่อตามที่ต้องการจึงเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์ (ฎีกาที่ ๑๓๙๙/๒๕๐๘) เป็นประธานกรรมการบริหาร องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเจ้าพนักงาน การที่นางบประมาณมาจัดประมูล ให้ผู้รับเหมาตามที่ตนเองต้องการ เป็นการแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเอง หรือผู้อื่นโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต (ฎีกาที่ ๔๕๓๒/๒๕๓๔)

ทั้งนี้ ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ตามปกติจะมีความผิดแต่ เฉพาะบุคคลผู้เป็นเจ้าพนักงานเท่านั้น บุคคลธรรมดาซึ่งกระทำการเช่น เดียวกันโดยลำพังไม่มีความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ถ้าบุคคลธรรมดา

กระทำร่วมกับเจ้าพนักงาน บุคคลธรรมดาก็เป็นได้แต่ผู้สนับสนุนเจ้าพนักงาน

๑.๒ ผลของการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่

หากเจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยได้ดำเนินการไปตามอำนาจหน้าที่ กระทำไปพอสมควรแก่เหตุ และมีได้ประมาทเล็กน้อยอย่างร้ายแรง เจ้าพนักงานผู้นั้นพ้นจากความรับผิดชอบ และในการดำเนินการดังกล่าว หากเกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของผู้ซึ่งมิได้เป็นผู้ได้รับประโยชน์จากการบำบัดภัยอันตรายจากสาธารณภัยนั้น ทางราชการจะต้องเป็นผู้ชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นให้แก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายนั้นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

๒. บทกำหนดโทษ

พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ มีบทกำหนดโทษเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวหลายประการ ซึ่งบางประการเป็นบทกำหนดโทษที่เกี่ยวข้องกับเจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ดังนี้

๒.๑ บทกำหนดโทษสำหรับบุคคลที่ขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน

มาตรา ๕๐ ผู้ใดขัดขวางการดำเนินการของเจ้าพนักงานตามมาตรา ๒๔ หรือการปฏิบัติตามคำสั่งของผู้อำนวยความสะดวกตามมาตรา ๒๕ หรือขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตามมาตรา ๒๖ วรรคสาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความผิดตามมาตรา ๕๐ นี้เกิดขึ้นเมื่อมีผู้ขัดขวางการดำเนินการของเจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) กรณีเจ้าพนักงานที่ประสบเหตุสาธารณภัย เข้าไปดำเนินการ

เบื้องต้นเพื่อระงับสาธารณภัย หรือเจ้าพนักงานดำเนินการใด ๆ เพื่อคุ้มครองชีวิตหรือป้องกันภัยอันตรายที่จะเกิดแก่บุคคล ในกรณีจำเป็นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ (มาตรา ๒๔)

(๒) กรณีเจ้าพนักงานปฏิบัติตามคำสั่งของผู้อำนวยการในการดัดแปลง ทำลาย หรือเคลื่อนย้ายสิ่งก่อสร้าง วัสดุ หรือทรัพย์สินของบุคคลใด ที่เป็นอุปสรรคแก่การบำบัดป้องกันอันตรายเท่าที่จำเป็นแก่การยับยั้งหรือแก้ไขความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากสาธารณภัย เมื่อเกิดสาธารณภัยและอันตรายจากสาธารณภัยนั้นใกล้จะถึง (มาตรา ๒๕)

(๓) กรณีเจ้าพนักงานขนย้ายทรัพย์สินออกจากอาคารหรือสถานที่ที่อยู่ใกล้เคียงกับพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัย ตามความจำเป็นแก่การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เนื่องจากเจ้าของหรือผู้ครอบครองไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานซึ่งสั่งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองขนย้ายทรัพย์สิน (มาตรา ๒๖)

คำว่า “ขัดขวาง” มีความหมายถึง การกระทำให้เจ้าพนักงานได้รับความยากยิ่งขึ้นในการกระทำหน้าที่ ทำให้การปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ไม่ดำเนินต่อไปเนื่องจากเหตุที่มีการขัดขวางเช่นนั้น แต่ไม่ต้องถึงขนาดขัดขึ้นไม่ให้บรรลุผลทีเดียว เช่น การที่ ก. ใช้มือผลักและใช้ตัวดันเจ้าพนักงานตำรวจ เพื่อแย่งถุงพลาสติกที่มีเมทแอมเฟตามีนบรรจุอยู่ออกจากมือตำรวจไปใส่ปากเคี้ยวเพื่อทำลายหลักฐานนั้น ถือได้ว่าเป็นการขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจผู้มีหน้าที่และกำลังตรวจค้น เพื่อรวบรวมสิ่งของที่จะใช้เป็นพยานหลักฐาน การกระทำความผิดตามที่มีการกล่าวหา การกระทำของจำเลยจึงเป็นการขัดขวางเจ้าพนักงานในการปฏิบัติตามหน้าที่ (ฎีกาที่ ๓๘๕๐/๒๕๔๓) การยิงปืนขึ้นฟ้าขู่ไม่ให้ตามจับเป็นการขัดขวางเจ้าพนักงานแม้ตำรวจยังคงตามจับจนได้ก็เป็นความผิด (ฎีกาที่ ๒๔๓/๒๕๐๙) ง. ใช้มือผลักร้อยตำรวจโท ป ในขณะที่จะเข้าตรวจค้นบ้าน ง. ตามหมายค้นที่ออกโดยชอบด้วยกฎหมาย เป็นการขัดขวางเจ้าพนักงานในการปฏิบัติตาม

หน้าที่ (ฎีกาที่ ๕๔๗๙/๒๕๓๖)

๒.๒ บทกำหนดโทษสำหรับบุคคลที่เข้าไปในพื้นที่ปิดกันโดยไม่มีอำนาจหน้าที่

มาตรา ๕๑ ผู้ใดเข้าไปในพื้นที่ที่ปิดกันตามมาตรา ๒๗ (๓) โดยไม่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายหรือตามคำสั่งของผู้อำนวยการ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือสถานที่ที่อยู่ในพื้นที่ที่ปิดกันตามมาตรา ๒๗ (๓) ผู้อำนวยการหรือเจ้าพนักงานซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการจะเรียกบุคคลดังกล่าวมาตักเตือนแทนการดำเนินคดีก็ได้

ความผิดตามมาตรานี้เกิดขึ้นเมื่อ ผู้อำนวยการและเจ้าพนักงานซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการ ดำเนินการปิดกันมิให้ผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าไปในพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัยและพื้นที่ใกล้เคียงในการบรรเทาสาธารณภัยแล้วมีผู้เข้าไปในพื้นที่ที่ปิดกันโดยไม่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายหรือตามคำสั่งของผู้อำนวยการ แต่หากการกระทำความผิดดังกล่าวเป็นการกระทำความผิดของเจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือสถานที่ที่อยู่ในพื้นที่ที่ปิดกัน ผู้อำนวยการหรือเจ้าพนักงานซึ่งได้รับมอบจากผู้อำนวยการจะเรียกบุคคลดังกล่าวมาตักเตือนแทนการดำเนินคดีได้

๒.๓ บทกำหนดโทษสำหรับบุคคลที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งอพยพบุคคลออกจากพื้นที่

มาตรา ๕๒ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งอพยพบุคคลออกจากพื้นที่ตามมาตรา ๒๘ ถ้าคำสั่งอพยพนั้นเพื่อเป็นการป้องกันการกีดขวางการปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย หรือฝ่าฝืนคำสั่งตามมาตรา ๒๘ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท

หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความผิดตามมาตรา^{๕๔}นี้แยกเป็น ๒ กรณีดังนี้

(๑) กรณีเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งอพยพบุคคลออกจากพื้นที่ เมื่อผู้บัญชาการ รองผู้บัญชาการ ผู้อำนวยการ และเจ้าพนักงาน ซึ่งได้รับมอบหมาย มีคำสั่งอพยพผู้ซึ่งอยู่ในพื้นที่ที่เกิดหรือใกล้จะเกิดสาธารณภัย และการที่ผู้ใดอยู่อาศัยในพื้นที่นั้นจะก่อให้เกิดภัยอันตรายหรือกีดขวางต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน โดยคำสั่งอพยพนั้นเพื่อเป็นการป้องกันการกีดขวางการปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เท่าที่จำเป็นแก่การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(๒) กรณีเป็นการฝ่าฝืนคำสั่งของผู้บัญชาการ รองผู้บัญชาการ ผู้อำนวยการกลาง ผู้อำนวยการจังหวัด ผู้อำนวยการอำเภอ และผู้อำนวยการท้องถิ่นโดยความเห็นชอบของผู้อำนวยการอำเภอ ซึ่งประกาศห้ามมิให้บุคคลใด ๆ เข้าไปอยู่อาศัยหรือดำเนินกิจการใดในพื้นที่ที่เกิดหรือใกล้จะเกิดสาธารณภัย ขึ้นในพื้นที่ใดและการอยู่อาศัยหรือดำเนินกิจการใด ๆ ในพื้นที่นั้นจะเป็นอันตรายอย่างร้ายแรง

๒.๔ บทกำหนดโทษสำหรับผู้ซึ่งเรียโรหรือหาประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ

มาตรา ๕๕ ผู้ใดเรียโรหรือหาประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ โดยแสดงตนว่าเป็นอาสาสมัคร เจ้าพนักงานหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นใดในหน่วยงานที่เกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย หรือใช้ชื่อของหน่วยงานที่เกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในการดำเนินการดังกล่าว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ผู้กระทำความผิดตามมาตรา^{๕๕}นี้อาจเป็นเจ้าพนักงานหรือผู้ที่มีได้เป็นเจ้าพนักงานก็ได้

คำว่า “เรียไร” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ หมายถึง ขอร้องให้ช่วยออกเงินทำบุญตามสมัครใจ เช่น เรียไรสงเคราะห์เด็กกำพร้า เป็นต้น

“ประโยชน์” หมายถึง สิ่งอื่นที่เป็นคุณแก่ผู้รับ ไม่จำกัดเฉพาะ ในทางทรัพย์สิน แต่ไม่หมายความกว้างจนถึงสิ่งที่ให้แก่กันเพียงอริยาศัยใน สมาคม การให้เงินหรือทรัพย์สินอื่นหรือประโยชน์ เช่น ให้ตำแหน่งการงาน ให้บริการ ให้ยืมเงินหรือให้ได้รับผลอย่างอื่นตามความปรารถนา เป็นต้น

๒.๕ บทกำหนดโทษสำหรับบุคคลที่นำเอาความลับซึ่งตนได้มา เนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ไปใช้เพื่อ ประโยชน์ส่วนตัว หรือเปิดเผยความลับนั้นแก่ผู้อื่นโดยไม่มีอำนาจ

มาตรา ๕๕ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๔๘ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน หกเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความผิดตามมาตรานี้ผู้กระทำความผิดอาจเป็นเจ้าของพนักงาน หรือบุคคลอื่นซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยก็ได้ โดย ได้กระทำการฝ่าฝืน กรณีห้ามมิให้บุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัยนำเอาความลับ ซึ่งตนได้มาในฐานะนั้น ๆ ไปใช้ เพื่อประโยชน์ส่วนตัว หรือเปิดเผยความลับนั้นแก่ผู้อื่นโดยไม่มีอำนาจโดย ชอบด้วยกฎหมาย ในประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือแก่ การประกอบอาชีพของผู้นั้น

“ในประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด” เป็นพฤติการณ์ ที่ประกอบการกระทำที่น่าจะเกิดความเสียหายได้ แม้จะไม่เกิดความเสียหาย ขึ้นจริงก็เป็นองค์ประกอบความผิดที่พิจารณาได้จากความผิดธรรมดาของ บุคคลทั่วไปในลักษณะเกี่ยวกับผู้กระทำผิด (ฎีกาที่ ๗๖๘/๒๕๔๐) เมื่อเป็น พฤติการณ์ที่ประกอบการกระทำ จึงไม่ต้องการผล เพียงแต่น่าจะเกิด ความเสียหายก็เป็นความผิดสำเร็จ (ฎีกาที่ ๓๗/๒๕๔๓, ๗๖๘/๒๕๔๐)

ภาคผนวก

ระเบียบกระทรวงมหาดไทย

ว่าด้วยหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

พ.ศ. ๒๕๕๓

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ และมาตรา ๓๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ อันเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๕ ประกอบกับมาตรา ๓๓ มาตรา ๓๔ มาตรา ๓๘ และมาตรา ๔๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยจึงออกระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๓”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ระเบียบ ประกาศ ข้อบังคับ คำสั่งหรือแนวปฏิบัติอื่นใดซึ่งมีกำหนดไว้แล้วในระเบียบนี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ ๔ ในระเบียบนี้

“ผู้อำนวยการ” หมายความว่า ผู้อำนวยการกลาง ผู้อำนวยการจังหวัด ผู้อำนวยการอำเภอ ผู้อำนวยการท้องถิ่น และผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร

“เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย” หมายถึง เจ้าพนักงานที่ผู้อำนวยการแต่งตั้งตามมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐

ข้อ ๕ ให้ผู้อำนวยการมีคำสั่งแต่งตั้งเจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจากผู้มีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

(๑) เป็นข้าราชการ พนักงานส่วนท้องถิ่น ลูกจ้างประจำ พนักงานราชการ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล หรือสารวัตรกำนัน

(๒) เป็นผู้ที่ปฏิบัติงาน หรือเป็นผู้มีประสบการณ์ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และเป็นผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรตามที่กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกำหนด หรือหลักสูตรอื่น ที่กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยให้การรับรอง

(๓) เป็นผู้ที่มีสุขภาพดี และร่างกายแข็งแรง เหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ในกรณีที่ไม่มีบุคคลตาม (๑) หรือมีแต่ไม่เพียงพอ และมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ผู้อำนวยการอาจแต่งตั้งบุคคลอื่นที่มีคุณสมบัติตาม (๒) และ (๓) ให้เป็นเจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ข้อ ๖ การเป็นเจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยสิ้นสุดลงเมื่อ

(๑) ขาดคุณสมบัติตามข้อ ๕

(๒) ผู้อำนวยการมีคำสั่งให้พ้นจากหน้าที่

ข้อ ๗ เมื่อเกิดสาธารณภัยในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใด ให้ผู้อำนวยการ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น มีหน้าที่เข้าดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และแจ้งให้ ผู้อำนวยการอำเภอที่รับผิดชอบในเขตพื้นที่นั้นและผู้อำนวยการจังหวัดทราบทันที เพื่อดำเนินการ ตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ข้อ ๘ เมื่อเกิดสาธารณภัยในเขตกรุงเทพมหานคร ให้ผู้ช่วยผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร มีหน้าที่เข้าดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และแจ้งให้ผู้อำนวยการกรุงเทพมหานครและ รองผู้อำนวยการกรุงเทพมหานครทราบทันที เพื่อดำเนินการตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ข้อ ๙ การใช้อำนาจและการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทา สาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ให้เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแต่งเครื่องแบบ ประดับ เครื่องหมายและแสดงบัตรประจำตัวทุกครั้ง เว้นแต่มีเหตุจำเป็นเร่งด่วนอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

ข้อ ๑๐ การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามมาตรา ๒๔ และมาตรา ๒๖ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ให้ปฏิบัติ ดังนี้

(๑) กรณีมีเหตุจำเป็นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ให้เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ผู้ประสบเหตุมีอำนาจดำเนินการใด ๆ เพื่อคุ้มครองชีวิตหรือป้องกันภัยอันตรายที่จะเกิดแก่บุคคล ตามหลักเกณฑ์มาตรฐานการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และภายใต้เงื่อนไขของสถานการณ์ ที่จำเป็นในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยนั้น เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยผู้นั้น อาจเรียกอาสาสมัคร หรือร้องขอพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในพื้นที่ช่วยเหลือในการดำเนินการ ดังกล่าวด้วยก็ได้

(๒) เมื่อเจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยมีความจำเป็นต้องเข้าไปในอาคารหรือสถานที่ใกล้เคียงกับพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัย เพื่อทำการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยให้ดำเนินการดังนี้

(๒.๑) แสดงเจตนาในการเข้าปฏิบัติหน้าที่ต่อเจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือสถานที่ก่อน เมื่อได้รับอนุญาตจึงเข้าไปได้ เว้นแต่

(ก) กรณีไม่มีเจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือสถานที่อยู่ในเวลานั้น และปรากฏว่าไม่มีทางเลือกอื่นใดที่จะลดความสูญเสียในชีวิตร่างกายหรือทรัพย์สินของบุคคลอันเนื่องจากเหตุสาธารณภัยนั้น ให้เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเข้าไปในอาคารหรือสถานที่ดังกล่าวได้

(ข) กรณีเมื่อเจ้าของหรือผู้ครอบครองไม่อนุญาตให้เข้าไปในอาคารหรือสถานที่ แต่หากผู้อำนวยความสะดวกได้ควบคุมหรือร่วมในการปฏิบัติหน้าที่นั้น เห็นว่ามีความจำเป็นต้องเข้าไปในอาคารหรือสถานที่ดังกล่าวเพื่อทำการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยและสั่งการให้เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเข้าไปในอาคารหรือสถานที่นั้นได้

(๒.๒) กระทำการเท่าที่จำเป็นแห่งการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เพื่อการยับยั้งแก้ไขความเสียหายที่จะเกิดขึ้น โดยใช้ความระมัดระวัง

(๒.๓) เมื่อดำเนินการแล้ว ให้รายงานผู้อำนวยการในเขตพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัยนั้นทราบโดยเร็ว

(๓) กรณีการขนย้ายทรัพย์สินที่เป็นสิ่งทำให้เกิดสาธารณภัยได้ง่ายออกจากอาคารหรือสถานที่ที่อยู่ใกล้เคียงกับพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัย ให้เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขนย้ายไปไว้ยังสถานที่ที่ปลอดภัย เมื่อเจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยได้ดำเนินการแล้ว และทรัพย์สินดังกล่าวเป็นวัตถุอันตรายหรือสารเคมี ให้ประสานเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐอื่น ๆ ที่มีหน้าที่โดยตรงเพื่อดำเนินการต่อไป

ข้อ ๑๑ การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามที่ได้รับคำสั่งตามมาตรา ๒๕ หรือได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการตามมาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๘ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ให้ปฏิบัติ ดังนี้

(๑) การคัดแปลง ทำลาย หรือเคลื่อนย้ายสิ่งก่อสร้าง วัสดุ หรือทรัพย์สินของบุคคลใดที่เป็นอุปสรรคแก่การบำบัดปิดป้องอันตรายตามคำสั่งของผู้อำนวยการ หากกระทำภายในอาคารหรือสถานที่ของบุคคลอื่นให้นำหลักเกณฑ์ตามข้อ ๑๐ (๒) มาใช้โดยอนุโลม ทั้งนี้ ให้กระทำเท่าที่จำเป็นแก่การยับยั้งหรือแก้ไขความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากสาธารณภัย

(๒) การจัดสถานที่พักอาศัยชั่วคราว การปฐมพยาบาล การรักษาทรัพย์สินของผู้ประสบภัย การจัดระเบียบจราจร การปิดกั้นพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัยและพื้นที่ใกล้เคียง การจัดให้มีการรักษาความสงบเรียบร้อย การช่วยเหลือผู้ประสบภัย การขนย้ายทรัพย์สินในที่เกิดเหตุ การจัดให้มีเครื่องหมายอันตรายเพื่อกำหนดสถานที่หรือการดำเนินการข้างต้น ให้ดำเนินการโดยประสานกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในเขตพื้นที่ให้ร่วมปฏิบัติการด้วย สำหรับกรณีการช่วยเหลือผู้ประสบภัยให้ประสานกับองค์การสาธารณกุศลให้ช่วยเหลืออีกทางหนึ่งด้วย

(๓) การสั่งอพยพผู้ซึ่งอยู่ในพื้นที่ที่เกิดหรือใกล้จะเกิดสาธารณภัยออกไปจากพื้นที่ เพื่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามคำสั่งของผู้อำนวยการ ให้ดำเนินการโดยจัดลำดับความสำคัญของกลุ่มผู้เปราะบางพลภาพ คนพิการ คนชรา เด็ก สตรี ควรได้รับการพิจารณาให้อพยพไปก่อน และต้องคำนึงถึงการจัดให้มีสถานที่ปลอดภัยและที่อยู่อาศัยชั่วคราวแก่ผู้ประสบภัยและเจ้าหน้าที่การจัดระเบียบพื้นที่อพยพให้เหมาะสมเป็นสัดส่วน การจัดระเบียบการจราจรในพื้นที่รองรับการอพยพด้วย รวมทั้งการนำผู้อพยพกลับไปสู่ที่ตั้งเดิมหากสถานการณ์ภัยได้สิ้นสุดลงแล้ว

ข้อ ๑๒ ให้ปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้รักษาการตามระเบียบนี้ และให้มีอำนาจตีความวินิจฉัยปัญหา กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๓

ชวรัตน์ ชาญวีรกูล

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย